

7. שלבי התשובה

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל

השיעורים בנושא התשובה עוסקים בחשיבות התשובה, ברעיון שלה, בתהליך הנפשי שהאדם עובר בזמן התשובה, בקלות / בקושי שלה וכו'. חשוב מאוד שיוקדש שיעור גם לצד המעשי של התשובה. ההלכה מנחה את היהודי כיצד לקיים בפועל את המצוות, וכשם שאנו מקיימים כל מצווה אחרת כך יש לקיים את מצוות התשובה.

בשיעור זה ניעזר בדברי הרמב"ם בהלכות תשובה, נבהיר את שלבי התשובה בהתאמה לחיי הילדים וניתן להם את הכלים לחזור בתשובה הלכה למעשה. אנו מקווים שכתוצאה משיעור זה ידע התלמיד, ויוכל גם המורה להנחותו, איך לחזור בתשובה בפועל בצורה רצינית על פי הדרכת חז"ל.

הרמב"ם פותח את הלכות תשובה (פרק א' הלכה א') במצוות הווידוי. לאחר מכן (פרק ב' הלכה א') הרמב"ם מפרט את שלבי התשובה: "...שיעזוב החוטא חטאו... ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד... יתנחם על שעבר... וצריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו". בהמשך הפרק מלמד אותנו הרמב"ם תוספת חשובה לעניין התשובה: "עבירות שבין אדם לחברו, כגון החובל את חברו או המקלל חברו או גוזלו וכיוצא בהן אינו נמחל לו לעולם עד שייתן לחברו מה שהוא חייב לו וירצהו" (פרק ב' הלכה ט'). הלכה זו רלוונטית מאוד גם עבור התלמידים. במהלך השיעור ננסה לפרט הלכות אלו ולקרב אותם לחיי היומיום, לשפה ולחוויות של התלמידים.

המטרות

- התלמידים ילמדו את שלבי החזרה בתשובה.
- התלמידים יפגשו מקרים של חזרה בתשובה בתחומים הרלוונטיים להם.
- התלמידים ילמדו את הביטויים והמעשים (שפה) הנדרשים לתהליך החזרה בתשובה.

מבנה השיעור

פתיחה: רוצים לחזור בתשובה, מכינים את הדמות (מליאה)
שלב א': הכרה בחטא ועזיבתו (מליאה)
שלב ב': שלבי התשובה (קבוצות)
שלב ג': ממלאים את הכיסים (מליאה)
סיכום: התשובה שלי (עבודה יחידנית)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם את דמות החוזר בתשובה (נספח 1) בשני אופנים שונים: פעם אחת בהגדלה (גודל A3 לפחות), ולהוסיף לדמות המוגדלת את ארבעת הכיסים, פעם שנייה על גבי שמיניות בריסטול כמספר תלמידי הכיתה (המלצה: לצלם על שני צבעים שונים לפחות).
- יש לצלם ולגזור את ארבעת הציורים הראשונים מדף ציורי העבירות (נספח 2) ולהכניסם לתוך כיסי הדמות המוגדלת.
- יש להכין מהדק לחיבור הכיסים של דמות החוזר בתשובה (אפשר גם עם נייר דבק).
- יש לצלם את דף ציורי העבירות (נספח 2), דף אחד או שניים לכל קבוצה.
- יש לצלם פעם אחת את דפי המשימה (נספח 3).
- יש להביא פתקים קטנים ריקים.

מהלך השיעור

פתיחה: רוצים לחזור בתשובה, מכינים את הדמות (מליאה)

- נסביר כי לשיעור זה יצטרף לכל אחד מאיתנו חבר. החבר הזה, כמו כולנו, עושה לעתים עבירות, וגם הוא, כמונו, רוצה לחזור בתשובה. בשיעור זה נלמד אותו כיצד לחזור בתשובה ואולי גם אנחנו נלמד מכך.
- נציג בפני הכיתה דוגמה מוכנה של דמות גדולה (נספח 1), ונרשום את שם הכיתה במרכז הדמות.
- נסביר כי דמות היא חוזר/ת בתשובה. לחוזר/ת שלנו יש עבירות, ואפשר למצוא אותן בתוך הכיסים שלו. נוציא את העבירות מן הדמות ולאחר מכן נכניס לתוך הכיסים את המעשים שיש לעשות ואת הדברים שיש לומר כדי לחזור בתשובה רצינית ושלמה.
- נחלק לכל תלמיד שמינית בריסטול עם דמות החוזר בתשובה (נספח 1). לבנים נחלק את דמות הבן, לבנות את דמות הבת.
- נסביר לתלמידים את דרך ההכנה:
 - כל תלמיד גוזר את הכיסים שנמצאים בצדדים ומחבר אותם אל הדמות. יש לשים לב לחבר רק בשלושה צדדים ואת הצד העליון להשאיר פתוח.
 - כל תלמיד רושם את שמו במרכז הדמות.
- נסביר כי החזרה בתשובה אינה קלה אך מי שרוצה ומתאמץ - מצליח, בשלבים הבאים של השיעור נלמד מה עושים כשרוצים לחזור בתשובה.

שלב א': הכרה בחטא ועזיבתו (מליאה)

- נספר כי השלב הראשון בתהליך החזרה בתשובה הוא עזיבת החטא.
- נזמין זוג תלמידים אל הדמות הגדולה. אחד התלמידים יוציא ציור של עבירה מתוך אחד הכיסים של הדמות. התלמידים ינהלו דו-שיח המבטא שני קולות הנמצאים בתוך הדמות.
- נסביר איך יתנהל הדו-שיח:
 - התלמיד הראשון יסביר לדמות מה היה לא בסדר.
 - התלמיד השני ינסה לומר תירוצים מדוע הוא היה בסדר.

- התלמיד הראשון יסביר למה אלו רק תירוצים ועדיין המעשה לא בסדר.
- התלמיד השני ישתכנע ויאמר "עשיתי מעשה לא טוב, אני מפסיק לעשות אותו".
- נחזור על סדר פעולות זה בכל ארבעת התמונות.
- נסכם: הכרת החטא היא להבין שעשיתי מעשה לא טוב ולהפסיק לעשות אותו. זהו השלב הראשון. בשלבים הבאים נלמד איך לחזור בתשובה.

שלב ב': שלבי התשובה (קבוצות)

- נחלק את התלמידים לארבע קבוצות. כל קבוצה עובדת בפינה אחרת של הכיתה סביב שולחן.
- נחלק לכל קבוצה דף משימה (נספח 3) ופתקים קטנים:
 - קבוצה א' – חרטה
 - קבוצה ב' – וידוי
 - קבוצה ג' – קבלה לעתיד
 - קבוצה ד' – תיקון
- ניתן זמן לקבוצות להכין את משימתן לקראת הצגתה במליאה.

שלב ג': ממלאים את הכיסים (מליאה)

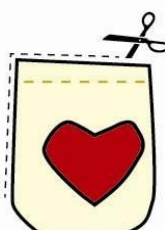
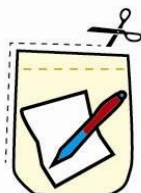
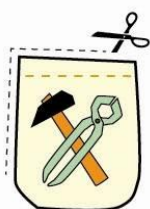
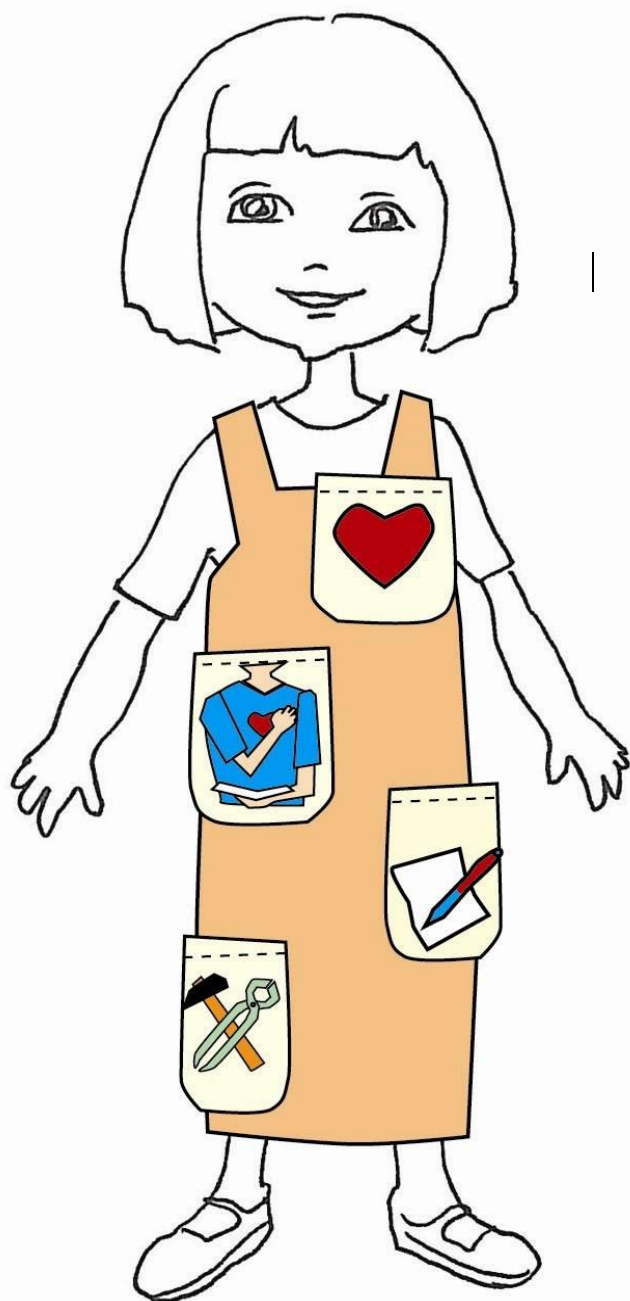
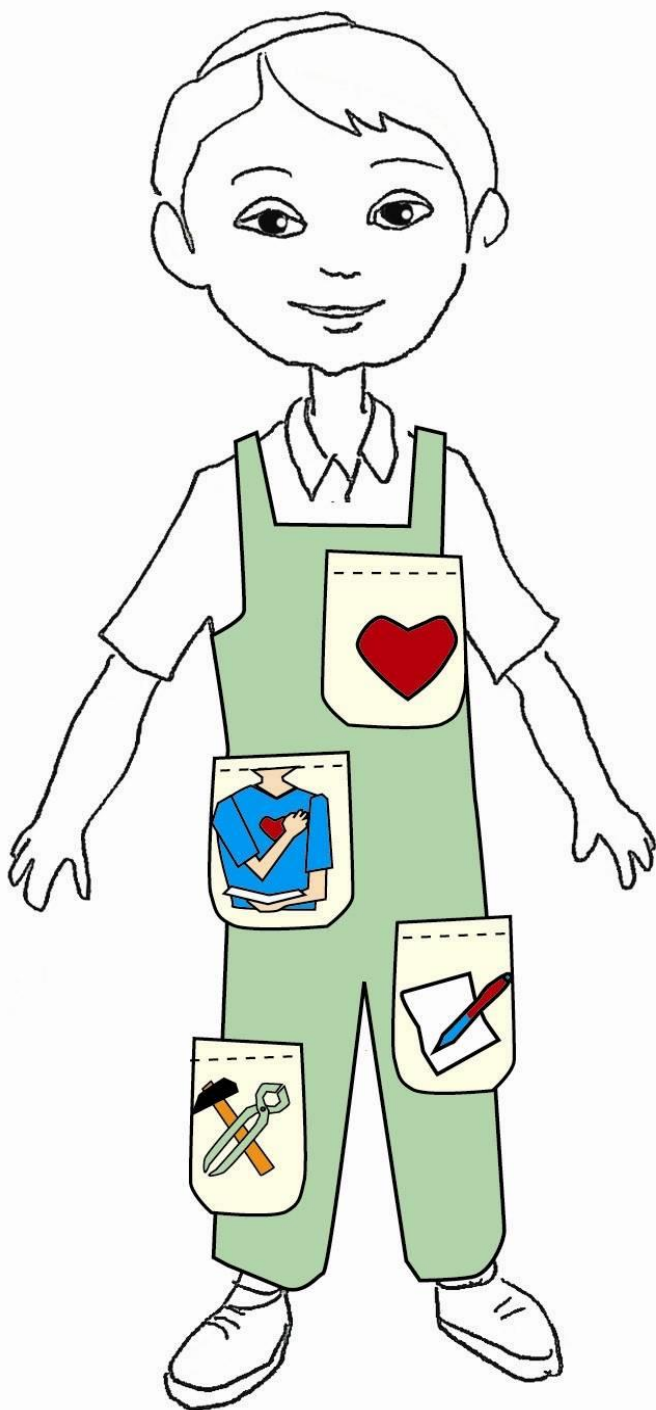
- נערוך סבב בו נציג מכל קבוצה, לפי הסדר, עולה עם הפתקים שכתבו בקבוצתו, מסביר את נושא הקבוצה ואת המשימה, בוחר בשני פתקים מתוך הפתקים שהכינה קבוצתו, קורא אותם ומכניס אותם לאחד הכיסים של הדמות הגדולה.
- נעבוד על פי הפירוט הבא:
 - קבוצה א', חרטה – לכיס שעליו מצויר לב.
 - קבוצה ב', וידוי – לכיס שעליו מצויר יד מכה על הלב.
 - קבוצה ג', קבלה לעתיד – לכיס שעליו מצויר העט.
 - קבוצה ד', תיקון החטא – לכיס שעליו מצויר כלי עבודה.
- נאמר לנציג: לאחר שאתה מסיים להציג את קבוצתך עליך לקחת את הפתקים שנשארו ולהניחם על השולחן שבו עבדה קבוצתך.

סיכום: התשובה שלי (עבודה יחידנית)

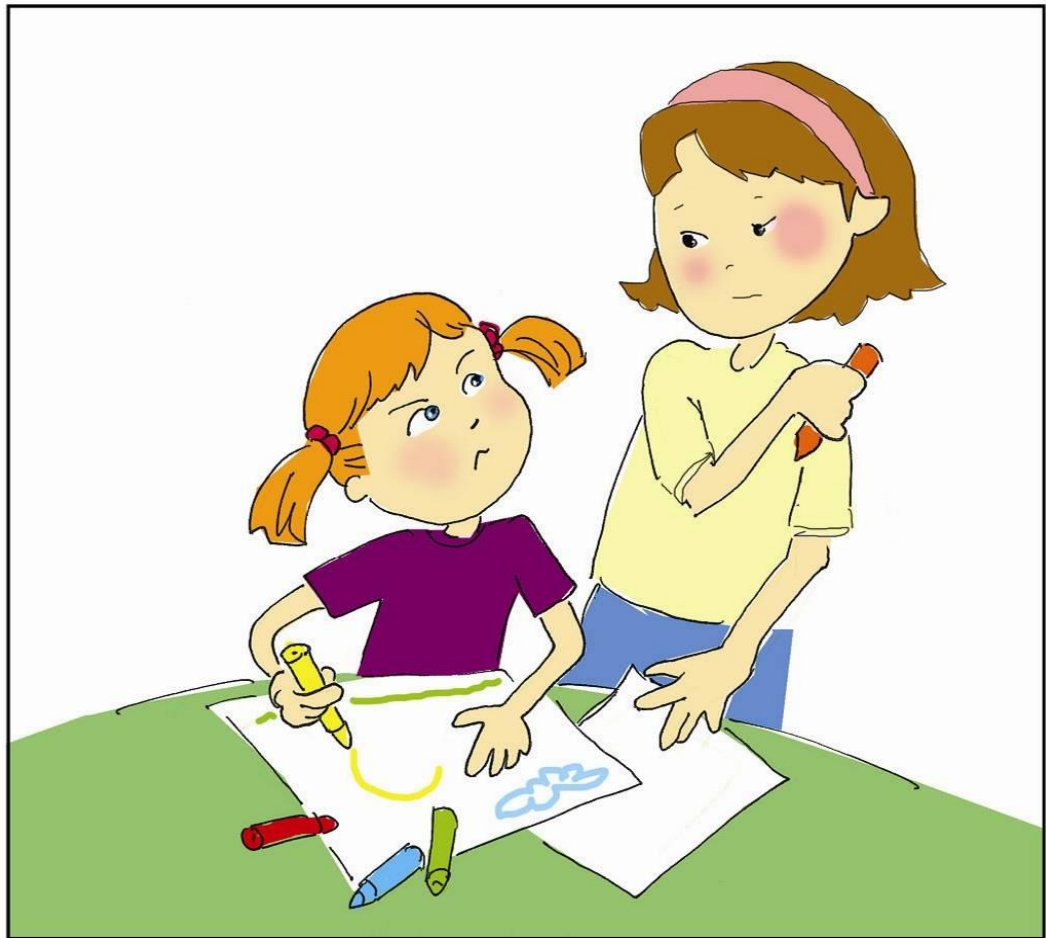
- נסביר כי לאחר שראינו את שלבי התשובה, כל תלמיד מכין את הדמות שלו:
 - כל תלמיד עובר בכל תחנות העבודה בכיתה, בוחר לעצמו מכל שלב פתק אחד שהוא מזדהה איתו ביותר, ומכניס את הפתק לכיס המתאים בדמות שלו. בכל אחת מהתחנות אפשר לכתוב פתקים נוספים המתאימים לנושא.

נספח 1: דמות החוזר בתשובה

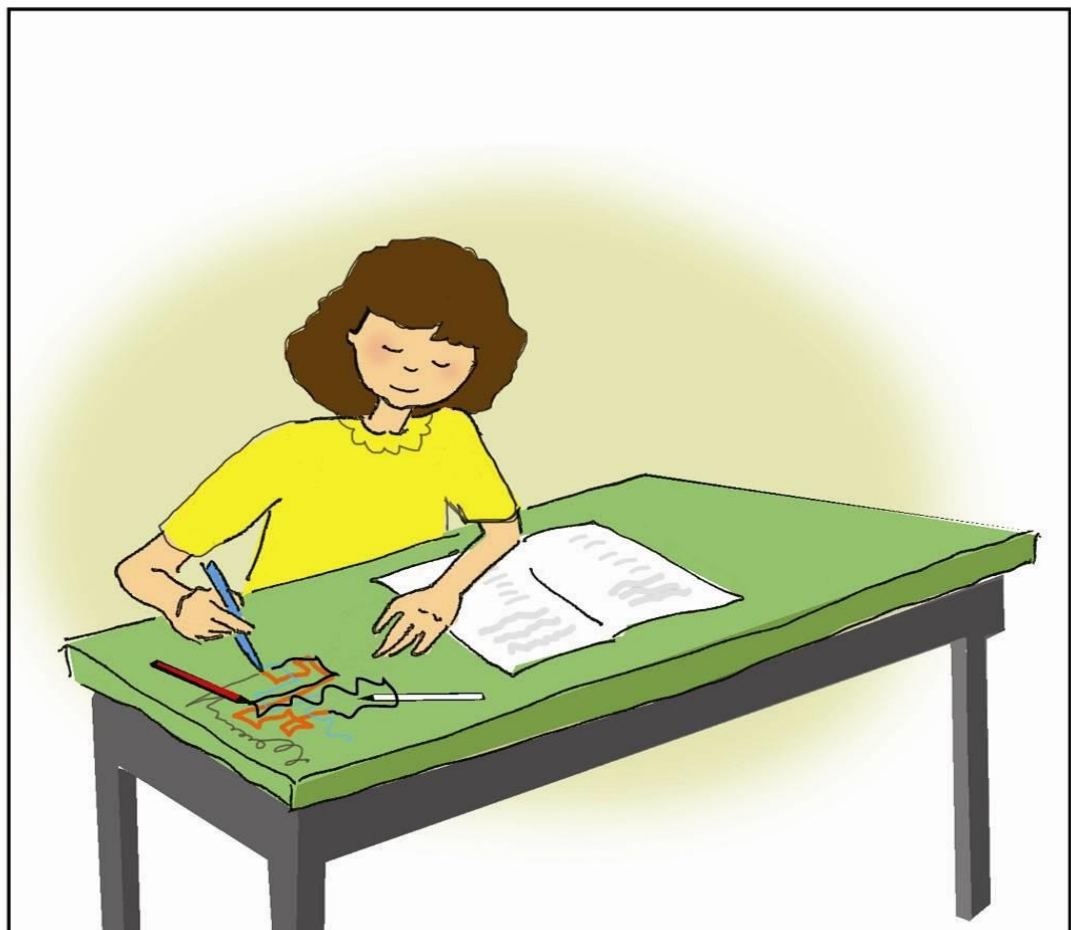
נספח 2: ציורי העבירות

המשך נספח 2: ציורי העבירות

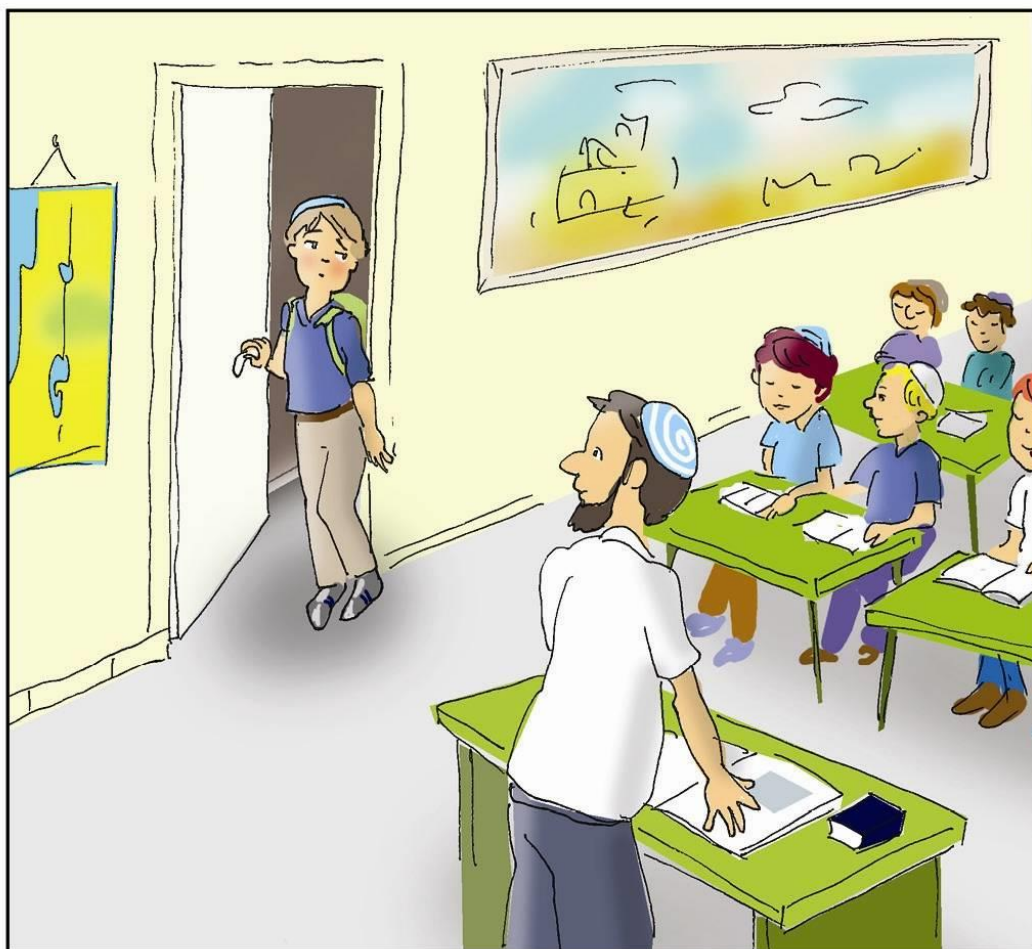
המשך נספח 2: ציורי העבירות

המשך נספח 2: ציורי העבירות

המשך נספח 2: ציורי העבירות

קבוצה א' - חרטה

דף משימה לקבוצה:

הנושא שלכם הוא להתחרט ולהצטער על המעשה הלא טוב.

לפניכם דף עם ציורים של עברות.

עליכם לכתב משפטים של חרטה על העברות המופיעות בציורים.

או על מעשים לא טובים נוספים שאתם מכירים.

את המשפטים יש לכתב על הפתקים המצרפים.

אפשר להעזר במלים הבאות:

מתחרט, מצטער, מאד, באמת, ממש, נורא, מעמק הלב, עשיתי טעות, לא טוב,

פואב לי, צר לי.

קבוצה ב' - נדוי

דף משימה לקבוצה:

הנושא שלכם הוא הנדוי, כלומר לומר בפה את המעשה הלא טוב שעשיתם.

שימו לב, חיבים לומר בפה, לא מספיק לחשוב.

לפניכם דף עם ציורים של עברות.

עליכם לתאר במלים את המעשים הלא טובים המוצגים

ולכתב משפטים של נדוי שיתחילו באחד המושפטים הבאים:

עשיתי מעשה לא טוב והוא...

הייתי לא בסדר בכך ש...

העברה שעשיתי היא...

את המשפטים יש לכתב על הפתקים המצרפים.

המשך נספח 3: דפי משימה

קבוצה ג' - קבלה לעתיד

דף משימה לקבוצה:

הנושא שלכם הוא קבלה לעתיד, כלומר להחליט שאם המעשה הלא טוב

שעשיתם לא תעשו גם בהמשך.

לפניכם דף עם ציורים של עברות.

עליכם לכתוב משפטים שבהם אתם מחליטים שלא לעשות יותר את העברות.

את המשפטים יש לכתוב על הפתקים המצרפים.

שימו לב, חשוב לומר את האמת ולכן צריך לחשוב טוב לפני שאומרים

וכותבים את המשפטים:

אני מחליט שיותר אני ... / לעולם לא ... / אני מבטיח ... /

אני מתחייב לא ... בעתיד אשתדל מאד ... / אני מחליט ... / אני מאד רוצה ...

קבוצה ד' - תקון

דף משימה לקבוצה:

הנושא שלכם הוא איך לתקן את הדבר הלא טוב שנעשה.

לא מספיק לחזור בתשובה בלבד, צריך גם לתקן את המעשים. אם פגעתם

במישהו צריך לבקש סליחה, אם גרמתם נזק צריך להחזיר אותו.

לפניכם דף עם ציורים של עברות. חשבו בכל מעשה איך אפשר לתקן.

אתם צריכים לכתוב שני דברים:

מלים של בקשת סליחה.

מעשה של תקון של הדבר שבו פגעתם.

את המשפטים יש לכתוב על הפתקים המצרפים.